

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Dionysii Carthusiani, luculenta iuxta ac compendiaria in Acta apostolorum exegesis siue commentaria

Dionysius <Cartusianus>

Coloniæ, 1532

VD16 D 1926

Epistola ad Cor. Prima habet Cap. XVI. In qua quosdam a falsis apostolis & prophetis per eloquentiam, quosdam vero per obseruantiam legis Iudaicæ seductos, reuocat ad veram fidem, & euangelicam ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-38702

EPITO. EX EPI. AD ROMA.

patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus. Deus patientiæ & solarij det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum iesum christum, vt vnanimus vno ore honorificetis deum & patrem domini nostri iesu christi. Suscipite inuicem, sicut & christus suscepit nos. Deus spei repleat vos omni pace & gaudio in credendo, vt abundetis in spe & virtute spiritus sancti. Audacius scripsi vobis fratres ex parte, tanquam in memoriam vos reducens. Obsecro vos fratres per dominum nrm iesum christum, & per charitatem spiritus sancti, vt adiuuetis me orationibus vestris. Salutate inuicem in osculo sancto. Soli sapienti deo per iesum christum honor & gloria in secula seculorum. Volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo. Deus autem pacis conteret Satanam sub pedibus vestris velociter.

Epistola ad Cor. Prima habet Cap. XVI. In qua quosdam a falsis apostolis & prophetis per eloquentiam, quosdam vero per obseruantiam legis iudaicæ seductos, reuocat ad veram fidem, & euangelicam sapientiam.

Cap. I.

Gratias ago deo meo semper pro vobis in gratia dei quæ data est vobis in christo iesu &c. Obsecro vos fratres per nomen domini nostri iesu christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Verbum crucis pereantibus quidem stultitia est, his autem qui salui fiunt, id est, nobis virtus dei est.

D. DIONY. A RICK. CART.
Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentium reprobabo, &c. Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi? Iudæi signa petunt, & Græci sapientiam quærunt. Nos autem prædicamus Iesum Christum iudæis quidem scandalum, gentibus autem contumeliam. Ipsi autem vocatis, &c. Christum dei virtutem & dei sapientiam. Quod stultum est dei, sapientius est hominibus. Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles sunt inter vos. Quæ stulta sunt mundi elegit deus vt confundat sapientes. Et infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia &c. Vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis a deo sapientia & iustitia, & sanctificatio & redemptio.

Cap. 2.

Non iudicaui me aliquid scire inter vos nisi Iesum Christum & hunc crucifixum. Et prædicatio mea non est in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in sapientia spiritus & virtutis, &c. Sapientiam loquimur inter perfectos, sapientiam vero non huius mundi &c. sed loquimur dei sapientiam in mysterio quæ abscondita est. Si cognouissent nunquam dominum gloriæ crucifixi sent. Oculus non vidit, nec auris audiuit &c. Spiritus omnia scrutatur etiam profunda dei. Quis enim scit hominum quæ sunt hominis nisi, spiritus hominis qui in ipso est. Ita & quæ dei sunt nemo cognouit, nisi spiritus dei. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex deo est, vt sciamus quæ a deo donata sunt nobis. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus dei. Stultitia enim est illi. Spirituali autem omnia diiudicat, & ipse a nomine diiudicatur.

Cap. 3.

Ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, &c. Cum sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Neque qui plantat est aliquid neque qui rigat

EPITO. EX EP'S. AD CORI. I.

sed qui incrementum dat deus. Unusquisque videat quomodo superedificet. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Iesus Christus [Nota hic de superedificatione, aurum, argenti, lapidum, ligni, tæni, stipulæ &c.] Nescitis quia templum dei estis, & spiritus dei habitat in vobis. Templum enim dei sanctum est, quod estis vos. Nemo se seducat. Si quis videtur inter vos sapiens esse stultus fiat, ut sit sapiens. Sapiencia huius mundi, stulticia est apud deum. Itaque nemo gloriatur in hominibus.

Cap. 4.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi &c. Mihi pro minimo est ut a vobis iudicer &c. Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat dominus qui & illuminabit abscondita tenebrarum &c. & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicuique a deo. Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Specaculum tacti sumus mundo, & deo, & hominibus. Nos stulti propter Christum. Maledicimur, & benedicimus, blasphemamur, & obsecramus. Non est in sermone regnum dei, sed in virtute. Quid vultis in virga veniam ad vos, aut in charitate, & spiritu mansuetudinis.

Cap. 5.

Non est bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio &c. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Quid mihi de his qui toris sunt iudicare? Nam eos qui toris sunt deus iudicabit.

Cap. 6.

An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Nescitis quoniam angelos iudicabimus. Iam quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis, quare non magis fraudem patimini. Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt. Nescitis quoniam in corpora vestra membra sunt Christi &c. Qui adhaeret membra

D. DIONYSI A RICK. CART.
trici vnum corpus efficitur. Qui autem adheret domi-
no vnus spiritus est. An nescitis, quoniam membra
vestra templum sunt spiritus sancti, & non estis vestri.
Empti estis precio magno. Glorificate & portate deum
in corpore vestro.

Cap. 7.

Vxori vir debitum reddat, similiter autem & vxor vi-
ro. Mulier sui corporis potestatem non habet &c.
Vnusquisque proprium donum habet ex deo, alius qui-
dem sic, alius vero sic. Melius est nubere quam vri.
In pace autem vocauit nos deus. Nota in isto capitu-
lo de matrimonio, quorum alter infidelis est. Vnusquis-
que in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Hoc
itaque dico fratres. Tempus breue est, Reliquum est, vt
qui vtuntur hoc mundo, sint tanquam non vtentes.
Preterit enim figura huius mundi. Volo autem vos si-
ne sollicitudine esse.

Cap. 8.

Scientia inflat, charitas autem ædificat. Si quis se exi-
stimat scire aliquid, nondum cognouit, quomodo oportet
eum scire. Si quis autem diligit deum, hic cognitus
est ab eo. Nullus deus nisi vnus deus pater ex quo om-
nia, & nos in ipso, & vnus dominus Iesus Christus per
quem omnia, & nos per ipsum. Peccantes in fratres, &
percutientes cōscientiā corpe infirmā in Ch̄m peccatis. Si el-
ta scandalizat fratrem meū, non manducabo carnes in-
æternum ne fratrem meum scandalize in.

Cap. 9.

Quis militat suis stipendijs vnquam &c. Nunquid de-
bubus cura est deo. Si nos vobis spiritus ualida seminavi-
mus, magnum est si vestra carnalia metamus. Nescitis
quoniam qui in sacrario operatur, quæ de sacrario sunt
edunt &c. Cum liber essem ex omnibus, omnium
me seruum feci, vt plures lucrificerem. Factus sum in-
firmis infirmus &c. Nescitis quod hi qui in stadio cur-
runt &c. Sic currite vt comprehendatis. Omnis qui in
agone contendit &c. Ego sic curro non quasi in incer-
tum. Sed castigo corpus meum & in seruitutem

EPITOME EX EPI. AD COR. I.
redigo, ne forte cum alijs prædicauero, ipse reprobus
efficiat.

Cap. 10.

Petra autem erat Christus. Hæc omnia in figura con-
tingebant illis. Scripta sunt autem propter eruditionē
nostram, in quos fines seculorum deuenerunt. Qui se ex-
istimat stare, videat ne cadat. Tentatio vos non appæ-
hendat nisi humana. Fidelis autem deus est qui non pa-
tietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cū-
tentatione etiam prouentum, vt possitis sustinere. Vt
prudētibus loquor, vos ipsi iudicate quod dico. Calix
benedictionis cui benedicimus, nonne cōmunicatio san-
guinis christi est. Et panis quem frangimus, nonne par-
ticipatio corporis domini est. Nemo quod suum esse
glorat, sed qd alterius. Si quis vocat vos ad cernam infi-
delium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur mā-
ducate &c. Siue manducatis siue bibitis, siue aliud ali-
quid facitis, omnia in gloriam dei facite. Sine offen-
sione estote ecclesie dei, sicut & ego per omnia omnibus
placeo, non quærens quod mihi vtile est, sed quod mul-
tis, vt salui fiant,

Cap. 11.

Omnis viri caput est christus, caput autem mulieris
vir, caput vero christi deus, Vir non debet velare ca-
put, quoniam imago est & gloria dei, Mulier autem
gloria est viri, Etenim non est creatus vir propter mu-
lierem, sed mulier propter virum, Ideo debet mulier
habere velamen super caput suum &c. Vir si comam nu-
triat, ignominia est illi &c. Si quis videatur contentio-
sus esse, nos talem consuetudinem non habemus. Opor-
tet hereses esse, vt qui probati sunt manifesti fiant in-
vobis. Laudo vos, in hoc non laudo. Ego accepti a do-
mino, quod & tradidi vobis &c. Quicumque man-
ducauerit panem, vel biberit calicem domini indigne
reus erit corporis & sanguinis domini. Probet au-
tem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice
bibat. (Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium
sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus domini)

D. DIONYSI A RICK. CART.
Quod si nosmetipsos diiudicemus, non utique iudicemur.

Cap. 12.

Nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in spiritu sancto. Divisiones vero gratiarum sunt, unus autem spiritus &c. Idem deus qui operatur omnia in omnibus. Aliud datur per spiritum sermo sapientiae, alii sermo scientiae, alii fides, alii gratia sanctorum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum &c. Haec omnia operatur unus atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult. Non potest dicere oculus manus, opera tua non indigeo, &c. Quae inhonesta sunt nostra abundantiore honestate habent. Quosdam posuit deus in ecclesia, primo apostolos, secundo prophetas, tertio doctores &c. Aemulamini autem charissima meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

Cap. 13.

Si linguis loquar angelorum & hominum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans aut cymbalum rinniens &c. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt. Non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate &c. Omnia suffert, omnia credit &c. Charitas nunquam excidit. Scientia destruetur. Ex parte cognoscimus &c. Cum autem venerit perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Cum essem paruulus, loquebar ut paruulus, sapiebam ut paruulus. Cum autem factus sum vir euacuavi quae erant paruuli. Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes, charitas tria haec. Maior autem horum est charitas.

Cap. 14.

Spiritus autem loquitur mysteria. Nam si orem lingua, mens mea sine fructu est. Quid ergo. Orabo spiritu, orabo & mente. Psallam spiritu, psallam & mente.

EPITO. EX EPI. AD CORI. .I.

In ecclesia, volo quinque verba sensu meo loqui vt & alios instruam, quam decem milia lingua. Fratres mei nolite effici pueri sensibus, sed malitia paruuli estote. Sensibus autem perfecti sitis. Linguae in signum sunt non fidelibus sed infidelibus &c. Spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim est dissensionis deus sed pacis. Si quis ignorat ignorabitur. Omnia autem honeste, & secundum ordinem fiant in vobis.

Cap. 15.

Visus est Christus post resurrectionem Cephae [id est, Petro] & post haec undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul. Deinde visus est Iacobo, deinde apostolis omnibus. Nouissime autem omnium tanquam abortiuo visus est & mihi. Ego enim sum minimus apostolorum &c. Gratia dei sum id quod sum &c. Si resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit &c. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Christus resurrexit primitiae dormientium. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes uiuificabuntur. Quotidie morior propter uestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Iesu domino nostro. Nolite seduci, Corruptunt enim mores bonos colloquia mala. Euigilate iusti, & nolite peccare. Alia claritas solis, alia claritas lune, alia claritas stellarum &c. Sic & resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate, surget in uirtute. Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale [Nota de quatuor dotibus corporum glorificatorum.] Non prius quod spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale. Primus homo de terra terrenus, secundus homo de caelo caelestis. Qualis terrenus, tales & tererunt, & qualis caelestis, tales & caelestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis. Caro & sanguis regnum dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptelam possidebit.

D. DICNY. A RICK. CART.

Ecce mysterium vobis dico. Omnes quidem resurgemus &c. In momento in istu oculi in nouissima tuba. Canet enim tuba & mortui resurgent incorrupti &c. Stimulus mortis peccatum est, &c. Deo gratias qui dedit nobis victoriam, per dominum nostrum iesum christum. Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles abundantes in opere domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in domino.

Cap. 16.

Vigilate, stete in fide, viriliter agite, confortamini, & omnia vestra in charitate fiant. Salutate invicem in osculo sancto. Si quis non amat dominum nostrum iesum christum, sit anathema maranatha.

Epistola. II. ad' Cor. habet Capitula XIII. In qua eosdem quos supra ad poenitentiam conuersos & emendatos laudat, consolatur, & docet.

Cap. I.

Benedictus deus & pater domini nostri iesu christi, pater misericordiarum & deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ita ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. Sicut abundant passiones nostras, ita per christum abundat consolatio nostra. Scitote, quoniam sicut socii passionum estis, sic eritis & consolationis. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostrae &c. Deus dedit pignus spiritus in cordibus nostris.

Cap. 2:

Si ego vos contristo, & quis est qui letificat me, nisi qui contristatur ex me. Non ignoramus cogitationes eius scilicet satanae. Deo gratias qui semper triumphat nos in christo iesu. Christi bonus odor sumus deo.

Cap. 3.

Epistola nostra a vos estis, scripta in cordibus nostris.